

maar Caiaphas en Pilatus hebben het alzo be-
dacht; 't alzo gewild; 't alzo doen gebeuren.
Al wat in het Sanhedrin, op Gabbatha of op
Golgotha geschied is, is geschied op hun last,
op hun order, op hun bevelen. Zij zijn 't die
't gedaan hebben. Zij staan er bij God en
mensen verantwoordelijk voor. Ze hebben
zich aan Jesus persoonlijk vergrepen en zijn
heilig lichaam gewelddadig door aantasten, en
vergieten zijn dierbaar, heilig bloed.

Ze hebben niets van Jesus' persoonlijk groo-
te getast, gevoeld, vermoed. Jesus aanblik
heeft hen niet tot bezinning gebracht. Jesus
woord is hun niet in de ziel gedrongen. Geheel
onaandoenlijk heeft en Caiaphas en Pilatus
Jesus voor zich zien staan, en hebben Jesus
aan den lijve doen aangrijpen, aan de ruwe hand
van hun beulen Jesus overgegeven, en ze heb-
ben niet gerust, eer, ter executie van een door
hen geslagen vonnis, die Jesus aan het Kruis
genageld en gedood was.

Vanzelf vervult dit 't hart van wie in Jesus
zijn Goel vond, voor deze beide mannen met
afschuw en verontwaardiging. Een afschuw die
ten slotte zoo hoog kan stijgen, dat hij in zijn
tegenwoordig ontsaet, en een gevoel van mede-
doogen in ons doet opkomen voor de ramp-
zaligen die dit vreeselijk moesten bestaan.

Men voelt dan: Om de wereld te kunnen
verzoenen, moest Jesus sterven een gewelddadigen
dood; zou hij een gewelddadigen dood sterven,
dan moesten er menschenkinderen zijn, die hem
deze gewelddadigen dood aandedden; en hiertoe
in de historie als aangewezen te zijn, is het
bangste noodlot dat zich denken laat.

Van Judas heeft Jesus dit zelf uitgesproken
in het bange woord: "Het ware dien mens
beter zou hij niet geboren ware geweest".
Voor die anderen daarentegen had Jesus aan zijn
kruis: "Vader, vergeef het hun, want ze weten
niet wat ze doen." En zelfs tusschen Caiaphas
en Pilatus onderscheidde Jesus nog. Beide
hadden zonde, maar toch heette het tot Pilatus:
"Die mij aan u heeft overgeleverd, heeft
groter zonde".

We staan hier alzo voor een mysterie, waarin
we niet dieper kunnen indringen. Het lag
alles in Gods raad, naar dien raad Gods moet
't alzo geschieden, en toch, zoals die ramp-
zalige mannen zich aan Jesus vergrepen dorsten
en feitelijk vergrepen, het was zoo diep gruwelijk,
zoo gruwelijk zonder naam.

Maar let er nu op, nergens wekt de Schrift
ons tot haat juist tegen deze mannen op. Ze
doet veel eer, zoo als het Lijdenverhaal ten einde
is, deze mannen op den achtergrond treden,
en houdt zich met Jesus bezig, niet als met
een mishandelend en vermoord profet, maar met
den Kerkmeester als het Lam Gods, en wel als
het Lam Gods dat de zonde der wereld weg
draagt. De bewerkers van dezen dood van het
Lam Gods treden geheel terug en aller geheili-
gheid aandacht wordt saamgetrokken op Jesus
zelf, als het Lam dat stierf voor dien die
het schoor, en zijn mond niet open deed. Ja,
nog in de visioenen, die het Boek der Openbaring
ons voorhoudt, ziet Johannes gedrukt het Lam,
staande als geslacht, en om en voor dit Lam
de heiligen die hun kleeders wit hebben ge-
waschen in zijn bloed.

Zoo moest het, het kon niet anders.
Wat in de raadzaal van het Sanhedrin en ook
in Pilatus rechttaaf voorviel, was geen bijdrage
tot de lijfstraffelijke rechtspleging, het was een
wereldgebeurtenis. Het was het keerpunt waarbij
de stroom der historie zich omwendde. Het was
het brengen van dat enig offer, waardoor in
hemel en op aarde de stand der dingen werd
omgezet.

Het ging hier niet om de persoonlijke zonde
van den hogepriester, of van een Romeinsch land-
voogd, of van een krijgsknecht die een hem
gegeven order ten uitvoer bracht. Het pleit
ging op Golgotha om de zonde, om een geheel
het menscheelijken doordringend bederf. Het
Kruis staat tegenover de zonde, zoals ze uit
satan in Eva's en Adams hart insloep, en in
het bloed hunner kinderen op heel ons men-
schelijk geslacht is overgegaan. Om die zonde
als de onheilgehele krankheid van alle menscheel-
jke zielen, daarom ging het hier. Die zonde
moest ontworfeld, die zonde moest geknakt,
die zonde moest en zou weer gebroken wor-
den, en die zonde der wereld moest voor den
heiligen Gods worden verzoend.

Wat zie ge dan ook in heel den loop der
Lijdenshistorie.

Jesus valt als slachtoffer niet voor het slechtste,
maar voor 't beste, waarin de zondige wereld
nog roemen kon. Jesus is niet gevallen in de
handen van sluipmoordenaars. Jesus is niet door
een hooswicht overhoofd gestoken. Jesus is niet
ter dood gebracht onder een wild, nog half
barbaarsch volk.

Eer intergredel, er was in deze wereld niets
dat menscheelikerwijze hooger stond, dan
Caiaphas en Pilatus.

Onder alle volk stond Israël als het volk der
religie op den voorgrond. Israël had de woer-
den Gods ontvangen. Israël droeg de belofte.
Onder alle volk was Israël het beste, dat de
wereld had aan te wijzen. En in dit Israël
stond aan het hoofd der religie het Sanhedrin,
en aan het hoofd van dat heilige Sanhedrin
stond Caiaphas. Hooger uitdrukking van het
religieuze leven was in heel de wereld niet te
vinden.

En niet anders stond het met 't Recht. Onder
alle volken hadden de Romeinen het Recht
het hoogst en het zuiverst en het gestrengst ont-
wikfeld. In de Gemeene Gratie waren zij het volk
van het Recht geworden, en kon klinkt hun
roepen voor het Recht in de rechtsbedeeling
van menig volk na. Nog wordt alle studie van
het Recht met de studie van het Romeinsche
recht ingeleid.

Wat de twee hoogste levensuitingen uitgaat,
t. w. de Religie en het Recht, werd alzo in
Caiaphas en Pilatus het hoogste vertegenwoor-
digd wat de wereld op dat oogenblik te bie-
den had. En juist hierin om komt het
schrikkelijke van de zonde der wereld aan het
licht, dat die wereld, niet op haar slechtst,
maar op haar best genomen, niet gerust heeft
en niet rusten kon er zij den Zonde Gods en
den Zonde des menschen, eer ze dien heiligen
Jesus, door den smadelijksten dood uit haar
midden had uitgetrokken.

Ware Jesus onder de wrede Parthen of Seythen
met de giftige pijl doorschoten, of ook in de
handen van moordenaars gevallen, men had
nog kunnen zeggen: Dit zou het betere deel der
wereld nooit gedaan hebben. Maar nu is er
geen verontschuldiging, nu juist het beste wat
de wereld te bieden had, zich zoo gruwelijk aan
onsen Heiland heeft vergrepen.

Nu was het uitgemeent, dat het de zonde der
wereld was, die Jesus ten val bracht, en dat hij
daarom het Lam Gods kon zijn, dat de zonde
der wereld wegdraagt.

Doch dan kunt ge ook niet meer een Caiaphas
en Pilatus vloeken, maar voelt ge hoe de schuld
van ons, menschen, die in de dood brengen van
Jesus spreekt, drukt op heel de wereld, drukt ook
op u. Wat in het bekende lied gezongen werd:
"Ik deed door mijne zonden hem al die jammeren
aan; ik deed dat kleed hem dragen, dat riet,
die doornenkroon", krijgt dan ook voor u 'per-
soonlijke betekenis.

Niet deze of die mensch, neen, de zonde der
wereld heeft het Lam Gods ter dood gewijd.
En dit kon niet anders. Want zou de zonde
der wereld verzoend worden, dan moest die
wereld zelf de hand aan den Heiligen
Gods slaan. Dat is het ontzettende. De
wereld viel in zonde, en van die zonde
kon de wereld niet verlost worden, of ze moest
het gruwelijk karakter van haar zonde daaren-
toonen, dat zij zelve den Zonde Gods ten doode
wijdte. Gelijk in Egypte de huisvader zelf het
Lam slachten moest, zou door de besprenging
van zijn bloed het verderf zijn woning voorbij-
gaan, zoo moest ook de wereld zelf het Lam
Gods slachten, zou door het bloed van het
Lam haar zonde worden uitgedeld.

De zonde der wereld is het, die het Lam Gods,
dat de zonde der wereld wegneemt, geslacht heeft,
en elk kind des menschen, voor zooveel het de
zonde der wereld ook in zijn hart om draagt, staat
daarom persoonlijk aan het Kruis, waaraan
Jesus stierf, medeschuldig.

Breke ge met die zonde, dringt ge ze uit
uw hart terug, vloekt ge haar in uw binnenste,
is ze u tot vijandig geworden, dan is dit de
vrucht van het Kruis, en gaat ge achter het Lam
Gods aan, dat de zonde der wereld, en ook
uw zonde, wegneemt.

Maar dan ook omgekeerd, blijft ge de zonde
in uw hart koesteren, dan blijft ook uw schuld
aan het Kruis van Christus, en brengt dit
Kruis u geen verlossing, maar de bevestiging
van uw doem.

En daarom moet al 't wortelen van Gods
kind zijn, om, al sleept hij de zonde tot aan
zijn sterven met zich voort, nooit één
oogenblik met die zonde den zoen te sluiten,
maar al de dagen zijns levens in Jesus' kracht,
tegen de zonde der wereld, en dus ook tegen
de zonde van zijn eigen hart, met al de ver-
foeiing zijner ziel over te staan.

Amsterdam, 23 April 1909.

In de *Wekstemmen voor Kerk en Volk*,
het bekende orgaan der Utrechtse Con-
fessionneelen, wordt een lans gebroken voor
het Classicaal Bestuur van Wijk, dat in
een deel der pers hard was gevallen, omdat
het in de Veenendaalse attesten-questie
den Kerkeraad in 't ongelijk had gesteld.

In dezen huiselijken twist, die ons niet
aangaat, steken we ons niet. Eerlijk gezegd
vinden we de houding van den Veenendaal-
schen Kerkeraad en van het Classicaal
Bestuur al even bedroevend. Een orthodox
Classicaal Bestuur, dat uit den rommel-
solder van de Synodale reglementen een

afwijzen,
ch gebied

an besmet-
r gaf aan
as het vol-

april 1909.

isch gevaar,
n opleveren,
e te zeggen.
chrikbarend
trekking van
gedeelte, ik
kringen der-
en worden,
en de juiste

en, dat het
verschillende
aan geven;
gesteld, dat
pelen, in in-
natuurlijker,
illen, dat de
of zich voor
ook bij het
ker kunnen
krijgen, om
elider plaats

wijfelijk, niet
arvan ik om
n, maar ook
typhus e.d.g.
der. Dat lijkt
merken, dat
maal kunnen
n het tegen-
ij genen, is
enkt, dat de
n, lang nadat
er, maar ook
de omgeving
n toch blijk-
ietten mogen.
eze personen
et zijn juist
rgenist thans
at zij aan de
den verderen
n de schakel

den, en men
ingen over
alles zoo is,
den loop der
vergeven.
ook niet zóó
len en niet
der bemet-
de enige
eft de Heere
schengelslacht
ijken invloed
ij daartegen-
sch krachten
n, die tempe-
n ons in den
nischbare ge-
dagelijks om-

n stoffen ont-
schikbaar zijn,
ziektekiem
niet er gevaar-
veelheid ziek-
aan. Want
lat een enkele
madat die or-
lijke anhelid
s dat in den
al binnenge-
gende betoec-
k is dit bij-
king tot de
d. l. de ziek-
Dit te consta-
n belang, nu
van vroeger
vickelen, die
wordt se niet
welke op het
n liefdesbe-

zicht aan het
niet te ver-
d reeds door
n kan worden
oste reinheid
voor o. a. na
n telkens met
te zuiveren.
er moet
aan iedere
regelen, dan
naam met zijn
waaraan een
ging van den

tafels kleiner
bekers anders
t of anders t
t hangt van
en af. Maar
n, dat aldus
zóó gering te
is, om, gelijk
erlijke beke-
lus te tornen
se door den

aatsruimte,
n.
VRAGEN.

ge bevestigd
t gevaar van
Avondmaals-
s vervangen
zorg wordt
ing van den
ik aan elke
g, dat daar-
Geheel te
besmetting
t gevaar in
n, zou, om
ulus over te
uitgaan. De
zen, die we
itten, schier
net. Geluk-

lijg heeft God de Heere zelf, gelijk Dr. Hamburger terecht opmerkt, in onze lichamen een verweermiddel gelegd, waardoor de aanraking met deze bacteriën in den regel niet zoo gevaarlijk is, als men wel meent. En al moet alle roekeloosheid hier worden afgekeurd, aan de andere zijde moet evenzeer gezorgd, dat men niet toegeve aan een overdreven pruderie, die het leven hier op aarde ondragelijk zou maken.

Het slot van den brief van den heer J. v. d. Mark luidt aldus:

Bij uitspraak en toon komt dan tenslotte nog het gehaar, de geste. Een goed gemaakte geste kan ongetwijfeld veel bijdragen, om het woord te verduidelijken en er kracht aan bij te zetten. Maar wij menen het doel niet ten eenenmale voorbijsterven, dan heeft men m.i. vooral hier zich toe te leggen op soberheid. Zoodra men de gebaren van een spreker gaat opmerken, zoodra ze in 't oog gaan loopen, is waarschijnlijk de grens reeds overschreden. Ik wil me echter niet wagen aan een algemeene kritiek, maar alleen de aandacht vestigen op het onnatuurlijke, het stuitende, dat zich ook zo dikwijls in de gesticulatie openbaart. Ik wils allereerst op de bijna theatrale wijze, waarop velen de handen uitbreiden bij het uitspreken van den zegen. Het lokt mij niet aan ook hier in bijzonderheden af te dalen: de pen van een Dickens zou hier een uiterst vruchtbaar terrein vinden.

Dan moet men er zijn kracht in, het gesproken woord te begeleiden met een gerweld en gelidde van handen en vingers, met een schudden van het hoofd, met verdraaiing der oogen, enz. Men schijnt niet in te zien, dat al deze dingen juist den indruk van het woord verzwakken en er den ernst uit wegnemen.

Vele voorbeelden zouden nog aan de genoemde zijn toe te voegen, maar ik mag geen misbruik van uw gastvrijheid maken. Om niet misverstaan te worden, achte ik het noodig eenigzins in bijzonderheden af te dalen.

Nu wordt er over deze gemaakte af op den kansel zeer verschillend geoordeeld. Menigeen denkt er tamelijk licht over en acht haar hoogstens een klein gebrek aan den vorm der prediking. Ik heb haar steeds een groot kwaad gevoeld; ik zou niet aarzelen ze een kanker te noemen, die knaagt aan den dienst des woords in onze Gereformeerde kerken.

Want, als men vraagt naar den wortel waaruit dit kwaad opbloeit, wat kan het antwoord dan anders wezen dan: hoogmoed? Ik wil en mag niet beweren dat elk oogenblik, wanneer een predikant zich schuldig maakt aan onnatuurlijkheid in uitspraak, toon of gebaar, dat hem dan eigen eer en de bewondering zijner hoorders als welbewust doel voor oogen staan. Veelzeker geloof ik, dat men er van lieverdele, hoogerzeker hoe meer ongemerkt, toe komt, om zich nu dit, dan dat, aan te leeren en aan te wennen tot dat temtelike het geheele optreden zich kenmerkt door onnatuurlijkheid en effectbejag. Toch neemt dit niet weg, dat de *wortel, de oorsprong*, is en blijft: hoogmoed, zucht om menschen te behagen. En zou er nu iets zijn, waarbij deze zonden meer gemeden, geschuwd moesten worden, dan bij de verkondiging des Evangelies? zou het geen groot kwaad zijn, als Gods heilig woord in zulk een onheiligen vorm wordt gebracht?

Daarbij, hoe zou men mogen verwachten, dat zulk een prediking het werk zal doen, dat God haar heeft opgelegd? Als daar iemand onder den dienst des Woords zit die ten opzichte der Waarheid nog geen besluite keuze heeft gedaan, en die daarna sprekt een woord van vermaan, dat blijkens den inhoud ernstig bedoeld is, maar gebracht wordt in een vorm die met allen waarachtigen ernst op — hoe zal, menscheleijkwijze gesproken, zulk een woord dan indruk maken, tot het hart spreken? zal het er niet juist toe bijdragen om bij een dergelijken hoorder den indruk te wekken, dat godsdienst geen zaak van ernst is, maar een voortkunst, die de predikanten beoefenen, een mistekende gelegenheid om redenaarsgaven (?) te doen schitteren.

Ook met het oog hierop acht ik alle gemaakteheid zulk een verschrikkelijk kwaad. En ga nu bij uw medekerkgenoten in 't algemeen uw noodtens klagen. Hoe weinigen zijn er dan bij wie ge werkank vindt. De een zegt: „Daar heb ik nu niets van bemerkt“ en hij herhaalt het, nadat ge in bijzonderheden hebt uitgelegd, wat u hiërden in de preek. Een tweede neemt het u kwalijk dat ge u ergert aan wat hij noemt: eigenaardigheden van den predikant, iets dat zijn karakter of temperament medebrengt. Alle menschen kunnen toch niet eender zijn! Hij schrijft uw bezwaren aan vituucht toe, en hij kent het sterk af dat ge door het noemen ervan een ander ook nog zijn „stichting“ roudt ontneemen. Deze beide soorten van menschen zijn dikwerf zelf geheel vrij van alles wat naar gemaakteheid of aanstellerij zweemt.

Een derde vindt, wat zij afkeurt, juist mooi. Hij noemt het kunst, talent. Van een predikant die eenvoudig, zonder mooidoenerij optreedt, zegt hij, als ge maar zijn oordeel vraagt: „Nog al sat, de man heeft geen talent“. Dat eenvoud en kenmerk van 't ware is, en hij hem — althans in de praktijk — niet lo, en hij verbaast zich over u, als ge niet met hem geniet van de bovenomschrevene „kunst“. Dat ik hier niet overdrift, zie het aan zooveel onzer voorlezers, aan jongelingen op onze jongelingsverenigingen, die ook bij hun optreden een dergelijk „talent“ ten toon trachten te spreiden.

Meermalen heb ik er mij over verwonderd, dat in uw geacht blad, aangewezen als 't ware voor het bespreken van dit onderwerp, zelden of nooit iets verschijnt, in welken vorm en van welke zijde dan ook, dat op dit kwaad wees. Want het is niet een enkel predikant, hier en daar, die er aan mank gaat, het zijn er zoo betreurenswaardig veel, al moet ook dankbaar erkend worden, dat er daarnaast nog velen staan, die door hun eenvoud en ernst het hart der hoorders rooven, het Evangelie brengende zoodat het waarlijk is: liefelijk en schoon!

Als ik, tegen mijn bedoeling in, hier en daar scherp geweest ben, of gewond heb, dan vraag ik daarvoor vergeving. Mijn schrijven is niet tegen personen, maar tegen de zonde der onnatuurlijkheid gericht.

Mocht het eens ten gevolge hebben, dat vaders penne in beweging kwamen, en dit kwaad beelden, tot geen enkele predikant er zich meer aan schuldig durfde maken! Dat zou de grootste voldoening zijn, die ik kan wenschen!

Ontvang mijn hartelijken dank voor de verlenende plaatsruimte.

Om dw. dr.
J. v. d. MARK.

Leestafel.

1. Dr. J. R. SLOTEMAKER DE BRUINE. *Op den Berg*. G. J. A. Ruijs, Utrecht, 1909.

De schrijver, die verleden jaar zijn instructief boek: *Christelijk Soc*